

Povídání o naší kapliče

Kaple je postavena více než před 120 lety v místě bývalého středu obce, dříve zde stávaly dřevěné domky, které zničil velký vodní příval v roce 1812.

Počátkem roku 1894 ustanovili někteří občané obce Hřivínův Újezd místní družstvo pro stavbu kaple ke cti svatých Cyrila a Metoděje, apoštolů slovan-ských. První studii ke stavbě (nákras a rozpočet na částku 1.000 zl.) předložil pan Josef Šuta, tesařský polír, který pracoval na stavbě místní školy. Jednalo se o stavební objekt (o rozměrech délka 5 m, šířka 4 m, pro 2-3 osoby, se dvěma zvony umístěnými ve věži).

Sbírku na výstavbu kaple prováděl pan Jan Vítek, řídící zdejší školy v obci a dp. František Klímek, kaplan na Velkém Ořechově mimo obec Hřivínův Újezd. Zavazující protokol pro stavbu kaple v Hřivínově Újezdě dne 15. května 1895 podepsalo 46 občanů obce Hřivínův Újezd.

Jan Vítek - správce školy	František Kudláč
František Zábajník - starosta obce	Jan Mikel
Josef Šustek - předseda místní školní rady	Jan Máčala
Josef Juřík - výbor a předseda kap. výboru	Franc Brablec
Jan Kaláč - radní	Vincent Beňovský
František Chmela - radní	Jan Mizera
Jan Smilek - výbor	Jan Hanák
Josef Mikel - výbor	Josef Podlas
Jindřich Beňovský - výbor	Josef Maša
Vincenc Lekeš - výbor	Josef Kolář
Vincent Smilek	Josef Gottfrid
Jan Vašina	Josef Smilek
Josef Šustek	Josef Máčala
Josef Hladiš	Frant. Štěpáník
Josef Štěpáník	Jan Zábajník
Franc Mikel	Josef Mikel
Vincenc Štěpáník	Josef Mášek
Josef Talaš	Josef Máčala
Josef Pospíšil	Josef Zábajník
Josef Juračka	Josef Chmela
Josef Geba	František Chmela
Alois Novota	Josef Čad'a
Jan Skovajsa	

Zavazující protokol pro stavbu kaple Hřivínův Újezd dne 18. května 1895 podepsali tyto občané.

Místní kaple byla postavena v letech 1895 - 1896, celková náklady za stavbu, včetně vybavení mobiliář, inventář ke dni vysvěcení byly v celkové částce 4.985 zl, 30 kr. Celková obestavená plocha objektu 83 m², vnitřní délka 11,16 m, vnitřní šířka mezi nosnými pilíři 5,15 m, celková výška věže 16,70 m. Venkovní rozměry délka 11,84 m, šířka 6,95 m.

Stavební práce odborně vedl, nákras a rozpočet na výstavbu kaple předložil pan Jan Minařík,¹

stavební polír z Napajedel za předem sjednanou odměnu ve výši 520 zl. Za provedené vícepráce a práce nad rámec ujednání byla panu Janu Minaříkovi přiznána další odměna ve výši 50 zl. po dokončení stavebních prací.

Základní kámen posvěcen a položen 25. července 1895. Stavební práce ukončeny v dubnu 1896, na stavbu kaple použit stavební materiál: kámen a pálené cihly na vápennou maltu, krov dřevěný, výpomocné práce a dopravu stavebního materiálu prováděli zdarma místní občané. Stavební práce na střeše kaple a věže, pokrytí šindelem pod břidlicí, vč. hrubých omítek ukončeny ke dni 31. října 1895. V dalším roce pokračovaly práce na vnitřních úpravách interiéru kaple, včetně vybavení vnitřním mobiliářem a inventářem.

Oltář dodán 5. června 1896. Oltářní obraz namaloval Gustav Jan Přeček, starší, malíř z Olomouce za cenu 58 zl. Oltář vyrobil Rudolf Jeslík, řezbář z Ludkovic. Stolařské práce prováděl Jan Gregor z Velkého Ořechova (asi čp. 10). Kruhové okno nad oltářem s vitráží sv. Jana Křtitele dodal za cenu 130 zl. Benedikt Škarda - majitel Uměleckého ústavu pro malbu a leptání skla v Brně.² Jan Smilek z Hřivínova Újezda čp. 35 přispěl částkou 30 zl.

Kdo maloval medailony, obrazy ze života svatých na klenutém stropě uvnitř kaple, zatím není známo. Inventář kaple měl ke dni 30. dubnu 1896 předměty v celkové hodnotě 706 zl. 41 kr. Příčiněním důstojného pana Františka Chudáčka, tehdejšího faráře na Velkém Ořechově, byla dodána dřevěná socha: sv. Františka Xaverského, sv. Františka z Pauly, sv. Jáchyma a sv. Terezie z Avily. Dřívější umístění soch na dřevěných podstavcích na nosných sloupech klenby. Další sochy umístěné na oltáři jsou: Svatá Anna, dřevěná socha, zhotovil Josef Gregor z Velkého Ořechova asi v roce 1896. Panna Marie Lurdská, dřevěná socha, Svatý Josef, dřevěná socha, J. Krejčík, Praha 1896. Božské srdce Páně, dřevěná socha, J. Krejčík, Praha 1896, u svatostánku Klečící anděl, dvě dřevěné sochy, J. Krejčík, Praha 1897.

Pražské Jezulátko a jeho společníci dva porcelánoví andělíci. Hostýnská madona se synem, dřevěné sousoší dříve umístěné na vrcholu oltáře. Dřevěný kříž s Ježíšem Kristem u vstupu do kaple zhotovil Josef Gregor, sochař, řezbář z Velkého Ořechova asi v roce 1896.

Kapli vysvětil dne 12. září 1897 dp. František Chudáček, farář farnosti Velký Ořechov. V nově vysvěcené kapli byla téhož dne sloužena mše svatá. První slavnostní kázání měl dp. Jan Pokorný, kaplan

¹ O stavebním políru Janu Minaříkovi z Napajedel je známo, že měl po nějakou dobu na starosti odborné vedení stavby nového kostela ve Lhotě u Malenovic, (kostel se stavěl v letech 1890 - 1910). Dále, že vítězný návrh z roku 1886 na přístavbu dvou lodí ke stávajícímu kostelu sv. Michala v Otrokovicích předložil Janem Minaříkem z Napajedel, nebyl nikdy realizován.

² Správný název původního dodavatele kruhové vitráže nad oltářem v kapli HŮ je: Umělecký ústav pro malbu, leptání a broušení skla B. Škarda, registrováno v Brně v roce 1863. Majitel Benedikt Škarda.

z Luhačovic, dále přísluhoval při mši svaté dp. Augustin Lužný, kaplan z Velkého Ořechova. Hudbu a zpěv řídil p. Karel Heger, učitel a varhaník z Velkého Ořechova. Téhož dne byl také posvěcen kříž u kaple z nedvědickeho mramoru, dodávka brněnské kamenosochařské dílny Jan Eduard Toman. Na mramorový kříž 50 zl daroval dp. František Chudáček, farář z Velkého Ořechova, zbytek ve výši 130 zl uhrazen se sbírky provedené řídicím zdejší školy p. Janem Vítkem. Slavnostního svěcení kaple se zúčastnily hasičské sbory z Doubrav a Velkého Ořechova.

Do věže nově zbudované kaple se zabudovaly asi původní zvony přenesené ze staré dřevěné zvonice. Zda byly původní zvony z kaple odvezeny na základě nařízení úřadů pro válečné účely I. sv. války v letech 1915-1917, po válce vráceny zpět nebo nahrazeny jinými, které podléhaly rekvizici v letech 1941 - 1943 na základě vládního nařízení o odevzdání zvonů, ani jména patronů původních zvonů se mi zatím nepodařilo zjistit.³

Kaple sv. Cyrila a Metoděje (E. Vosmanský, kolem 1955).

V současné době jsou ve věži kaple dva zvony, které zhotovila První moravská zvonárna v Brně roku 1948.⁴ Větší zvon, který se nám ozývá třikrát denně,

má průměr 560 mm a výšku 560 mm, na zvonu nápis „Ulila První moravská zvonárna v Brně L.P. 1948“, dále napsáno „Sv. Cyrile a Metoději orodujte za nás“. Menší zvon (umíráček) má průměr 495 mm a výšku 500 mm, na zvonu napsáno „Ulila První moravská zvonárna v Brně L.P. 1948“, dále je na zvonu reliéf sv. Václava a nápis „Nedej zahynouti nám ni budoucím“. V 90. letech minulého století ruční zvonění nahrazeno současným ovládním zvonů pomocí řetězových převodů a elektromotorů.

Počátkem 50. let minulého století prodloužen kůr do dnešní podoby, původní dřevěné zábradlí přesunuto a upraveno. Oprava střechy věže v polovině 60. let a střechy kaple začátkem 70. let 20. století: původní pokrytí šindel a břidlice sejmuty a nahrazeny, na střeše kaple hliníkovými šablonami na prkenný záklop, věž byla oplechována měděným plechem, vše včetně nových okapů, žlabů, svodů. Dále provedena výměna vstupních dveří do kaple, dar od rodiny Lekešové čp. 27. V roce 1968 realizována celková oprava venkovní fasády. Zavezením slepého ramene Černého potoka prostor mezi kaplí a současným korytem potoka vznikla větší plocha, okolí kaple bylo upraveno.

Kaple sv. Cyrila a Metoděje v roce 2007.

V 70. letech minulého století proběhla interiérová přestavba podle návrhu ak. malíře Františka Penáze, výměna lavic, včetně vymalování celého objektu a položení nové vnitřní dlažby a zabudování reliéfů nové křížové cesty. Přístavba objektu se uskutečnila v polovině 90. let minulého století. Později byl obložen sokl leštěnými deskami uvnitř kaple. Byly osazeny otevírací vstupní mříže na hlavním vstupu a provedena úprava okolí kaple, zámkové dlažby včetně sadových úprav. V roce 2012 provedena výměna hlavních vstupních dveří a původních oken v kapli za okna se zasklením dvojitém. Provedení opravy vitráží a výměny dřevěných rámu kruhových oken bylo realizováno v roce 2016.

Zdeněk Mikel, DiS.

Autor na článku spolupracoval s P. Mgr. Arn. Červinkou.

³ Příprava rekvizice zvonů byla zahájena roku 1915, byl pořízen jejich soupis a dokumentace. První kolo rekvizic bylo zahájeno 8. srpna 1916. Tehdy byl brán ohled na historickou hodnotu zvonů, roztaveny byly přednostně nejmladší kusy. Další vlna rekvizic zvonů nastala 22. května 1917. Jí se vyhnuly především nejvýznamnější zvony, zvony signální nebo kusy s průměrem do 25 cm. K dalšímu kolu rekvizic, naplánovanému na konec roku 1918, již nedošlo.

Část zvonů, které byly za první světové války zrekvírovány, válku přečkala a byla navrácena na své původní místo. Mnohé však byly poškozeny při snímání ze zvonice – vojáci zvony často prostě shazovali z věže. V meziválečném období bylo vyrobeno mnoho nových zvonů, drtivá většina českých zvonů však padla za obět' další, německé rekvizici z let 1941 – 42. Nepanuje shoda v tom, kolik zvonů padlo válečným rekvizicím za obět'. Odhady sahají od 10 000 roztavených zvonů za obou světových válek až po 13 – 14 000 zvonů jenom za druhé světové války.

⁴ Celý název dodavatele zvonů v místní kapli je První moravská zvonárna Michera a spol.